כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה מה.

מתני' הן מוסרין. ההרים עצמן מותרין למחוק אבנים מהן ולזריעה דמחוכר לא מיתסר כדנפקא לן (לקמן) מאלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם כדדרש ר' יוסי הגלילי: **ומה שעליהן.** כגון חס ליפוס והב וכסף אסור שנאמר לא תחמוד כסף וזהב ולקחת לך ואע"ג דאינהו לאו עבודת כוכבים מקרו ולא מתסרי גזירת הכתוב היא (א) (שההרים וגבעות שהן קרקע עולם אין בהן כח לאסרן אבל (ב) עבודת כוכבים מיהא הוי) דתלוש שעליהם כתלוש של שאר עבודת כוכבים שנאמר לא תחמוד עליהם על כל שהן נעבדין משמע ועל כרחנו אנו צריכין לפרש דלאו עבודת כוכבים מיקרו דאמרינן בהשותפו (חולין דף מ.) הא דאמר להר והא דאמר לגבעה להר שהשותפו לשם הר לא מיקרי זבחי מתים (ג) והא דתניא לקמן (ד) ועובדיהם בסייף משום האי טעמא הוא דאע"ג דלאו עבודת כוכבים מיהו לענין איתסורי עובדיהם מיהא לשם עבודת כוכבים עבדי להו ולעבודת כוכבים מיכווני (ה) מייב דהוא דומיא דמחוכר (ד)(בפרק בתרא (דף נד)): **ר' יוסי הגלילי אומר.** הרי המקרא מלמדנו שהמחוכר אינו נאסר שנא' אבל תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים וגו' ומה תאבדו את אלהיהם על ההרים ומאחר שהוא כן ומפני מה תשיירה אסורה אלהיהם ולא דרשינן נמי תחת כל עץ רענן (ה) אלהיהם ולא עץ רענן אלהיהם והלא אילן ממוכר הוא ולמה אסרו הכתוב דכתיב (ו) ואשריהם תגדעון: **מפני שיש בהן הפיסה ידי אדם.** (ז) שאדם נטעו: **אר"ע אני אומרים [ואדון] לפניך.** אתרגם ואדון לפניך (ד) שאין לנו לדרוש מיעוטא מתחת עץ רענן שלא נאמר אלא למסור להם שימני מקום שרגילין אמוריים לעבוד שם עבודת כוכבים כדי שיחפשו ישראל שם ויבערום ומיעוטא דהרים וגבעות מיהא מינה ממעטינן ממשמעותיה דקרא שלא יהא לאחד את ההרים אבל כל עץ רענן יהא לנו לאחד במקום אחר ואשריהם תשרפון באש (ח) והכא לא נקיטו ליה אלא משום שימנא: **גמ' ורבי יוסי הגלילי היינו תנא קמא.** בין למר בין למר הרים וגבעות שרו: **תנא קמא סבר ליפוי הר אינו כהר ומיתסר.** דכתיב לא תחמוד כסף עליהם כל שעליהם: **ורבי יוסי סבר ליפוי הר.** בטל לגבי הר וכיון דהר לאו עבודת כוכבים ליפוי נמי לא מיתסר ועליהם דקרא אספסילי אלהיהם תלושין קאי: **רב ששת אמר דכולי עלמא ליפוי הר אינו כהר.** ואסור ור' יוסי לטעמיה אתנא קמא קאתי למיתסר: אילן

מתני' [א]הנכרים העובדים את ההרים ואת הגבעות הן מותרין ומה שעליהן אסורין שנאמר [ב]לא תחמוד כסף וזהב עליהם ר' יוסי הגלילי אומר [ג]אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם אלהיהם על הגבעות ולא הגבעות אלהיהם ומפני מה אשירה אסורה [ד]מפני שיש בה תפיסת ידי אדם וכל שיש בה תפיסת ידי אדם אסור אר"ע אני אובין ואדון לפניך כל מקום שאתה מוצא הר גבוה וגבעה נשאה ועץ רענן דע שיש שם עבודת כוכבים: **גמ'** ורבי יוסי הגלילי היינו תנא קמא אמר רמי בר חמא אמר ריש לקיש צפוי הר כהר איכא בינייהו תנא קמא סבר צפוי הר אינו כהר [ה]ומיתסר ור' יוסי הגלילי סבר צפוי הר הרי הוא כהר רב ששת אמר דכולי עלמא צפוי הר אינו כהר

והכא

אלהיהם על ההרים. פרש"י כפי' אחרים וחס לשונו הן מותרין ההרים עצמם מותרים לזריעה ולחלוב אבנים מהם דמחוכר לא מיתסר כדדרש ליה ר' יוסי הגלילי מאלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם כדדרש ר' יוסי הגלילי: **ומה שעליהן.** כגון חס ליפוס והב וכסף אסור שנאמר לא תחמוד כסף וזהב ולקחת לך ואע"ג דאינהו לאו עבודת כוכבים מקרו ולא מתסרי גזירת הכתוב היא (א) (שההרים וגבעות שהן קרקע עולם אין בהן כח לאסרן אבל (ב) עבודת כוכבים מיהא הוי) דתלוש שעליהם כתלוש של שאר עבודת כוכבים שנאמר לא תחמוד עליהם על כל שהן נעבדין משמע ועל כרחנו אנו צריכין לפרש דלאו עבודת כוכבים מיקרו דאמרינן בהשותפו (חולין דף מ.) הא דאמר להר והא דאמר לגבעה להר שהשותפו לשם הר לא מיקרי זבחי מתים (ג) והא דתניא לקמן (ד) ועובדיהם בסייף משום האי טעמא הוא דאע"ג דלאו עבודת כוכבים מיהו לענין איתסורי עובדיהם מיהא לשם עבודת כוכבים עבדי להו ולעבודת כוכבים מיכווני (ה) מייב דהוא דומיא דמחוכר (ד)(בפרק בתרא (דף נד)): **ר' יוסי הגלילי אומר.** הרי המקרא מלמדנו שהמחוכר אינו נאסר שנא' אבל תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים וגו' ומה תאבדו את אלהיהם על ההרים ומאחר שהוא כן ומפני מה תשיירה אסורה אלהיהם ולא דרשינן נמי תחת כל עץ רענן (ה) אלהיהם ולא עץ רענן אלהיהם והלא אילן ממוכר הוא ולמה אסרו הכתוב דכתיב (ו) ואשריהם תגדעון: **מפני שיש בהן הפיסה ידי אדם.** (ז) שאדם נטעו: **אר"ע אני אומרים [ואדון] לפניך.** אתרגם ואדון לפניך (ד) שאין לנו לדרוש מיעוטא מתחת עץ רענן שלא נאמר אלא למסור להם שימני מקום שרגילין אמוריים לעבוד שם עבודת כוכבים כדי שיחפשו ישראל שם ויבערום ומיעוטא דהרים וגבעות מיהא מינה ממעטינן ממשמעותיה דקרא שלא יהא לאחד את ההרים אבל כל עץ רענן יהא לנו לאחד במקום אחר ואשריהם תשרפון באש (ח) והכא לא נקיטו ליה אלא משום שימנא: **גמ' ורבי יוסי הגלילי היינו תנא קמא.** בין למר בין למר הרים וגבעות שרו: **תנא קמא סבר ליפוי הר אינו כהר ומיתסר.** דכתיב לא תחמוד כסף עליהם כל שעליהם: **ורבי יוסי סבר ליפוי הר.** בטל לגבי הר וכיון דהר לאו עבודת כוכבים ליפוי נמי לא מיתסר ועליהם דקרא אספסילי אלהיהם תלושין קאי: **רב ששת אמר דכולי עלמא ליפוי הר אינו כהר.** ואסור ור' יוסי לטעמיה אתנא קמא קאתי למיתסר:

מתים היכא דשוטה להר כיון שהוא רחוק מן הכר קצת דאפי' כי הוו רחוק קצת מן הכר מאי הוי הא קאמר כפירוש דלשם הר קא שחיט ומ"מ מתכוין הוא לעבודת כוכבים לכן נראה לר"י כלשון רלשון של רש"י דולאי לאו עבודת כוכבים מיקרי כדמשמע בהשותפו (חולין דף מ.) ותקרובתן מותרת ולא דמי לפעור דכתיב ביה ויאכלו זבחי מתים דהוא תלוש הוה והשתא נמי ניחא הא דאמרינן לקמן דשרו לגבוה כיון שאין שם עבודת כוכבים עליהם כלל והוי כאילו לא נעבדו: **אמר** ר"ע אני אובין ואדון לפניך. לכאורה משמע הכא דר' יוסי הגלילי היה זקן מר"ע וגם בפרק בתרא דגיטין (דף פג.) כרש מזכיר ליה קודם ר"א בן עזריה ור"ע ותימה דאמרינן בסוף אחהו מקומן (זבחים דף מ.) גבי ר"מ ור"ע והיה שם תלמיד אחד שבא (ט) לפני חכמים מחילה ור' יוסי הגלילי שמו ואמרינן נמי בעירובין (דף נג:) שאמרה לו ברוריא לביתהו דר"מ שהיה מתלמידי בתראי של ר"ע גלילי (גלילי) שונה וגראה דתלמיד חבר היה לו ר' יוסי הגלילי לר"ע ורב ממנו בשנים היה ואע"ג שמזכירו בפרק בתרא דגיטין מקמי ר"ע לא קשיא דכמו כן מזכיר באגדת הפסח ר"ע קודם ר"מ שהיה רבו כדמשמע בפ"ט דכתובות (דף פד:) [ועי' תוס' כתובות קה. ד"ה דמשיב ותוס' סוטה ד. ד"ה בן עזאי]: **כל** מקום **שאתה מוצא** הר גבוה בו'. פירושלמי פריך מבית הבחירה ומסיק ע"פ נבוא נבוה שם: **תנא** קמא סבר ציפוי הר אינו כהר ומיתסר. ולא"ת מ"ש לציפוי הר אסור יותר מתקרובתו דשרי כדפרישית לעיל וי"ל דמיירי הכא בציפוי הנעבד אגב ההר ולכך אסור לת"ק ור' יוסי הגלילי סבר דהשתא ליה למתוכר כהר עצמו ושרי ואם תאמר אמאי מייתי ת"ק קרא דלא תחמוד לאסור ליפוי הא לא מייתי קרא אלא בנוי עבודת כוכבים וי"ל דהכי קא מייתי דמי היכי דנוי עבודת כוכבים אסורי מטעם תלוש ואע"ג דאיכא בהו חדא לטיבותא דאינו נעבד הכי נמי מתסרי ליפוי הר הנעבדים אע"ג דאיכא חדא לטיבותא שהם נעבדים מחוברים אי נמי י"ל דקרא אסמכתא בעלמא וא"ת מאי האי לציפוי הר אסור ותקרובתו שרי ואילו נעבד דבעלי חיים הוי איכא דכדמשמע ריש פרק כל האסורים בתמורה (דף כח:) (ט) כדאמרינן התם מתקיף לה רב חיננא טעמא דרבייה קרא לציפוי דבעלי חיים ממן הנקר להוציא הנעבד הא לא רבייה קרא ציפוי מותר לגבוה והכתיב משמע מדלא מייתי קרא אלא לגבוה הא להדיוט מותר ואע"ג דתקרובת בעלי חיים אסור כדמשמע בפ"ב דחולין (דף מ.) ואומר ר"י לציפוי דתמורה מיירי דאינו עשוי אלא לנוי בעלמא מ"מ איכא למימר דהכא דתמורה אחיא כר' יוסי הגלילי דשרי ליפוי הר ואפי' נעבד ונראה לר"י דלרמי בר חמא כולהו תנאי דמתניתין אית להו אילן שנטעו ולכסוף עבדו אסור (י) ר' יוסי הגלילי כדאמרינן לקמן (בפרק ב) וא"ק ממתיר טפי ואוסר אפי' ליפוי של הר ולר"ע נמי אסור דאי שרי מ"כ ר"ע היכי דרש דעץ רענן אתא לסמוכא ליתא דאתא למימר ולא עץ רענן אלהיהם כגון אילן שנטעו ולכסוף עבדו אלא ודאי אסור: **ורבי** יוסי הגלילי סבר ציפוי הר מותר. ואם תאמר הא אמרינן בכולי תלמודא (יא) תנא בתרא לטפוי אחי וי"ל דשאני הכא דקרא דאייתי תנא קמא דלא תחמוד משמע שפיר לאסור ליפוי הר:

והכא

מסורת הש"ס

(א) רש"ל פ"ז, ב) [פהלים קיז], ג) [דף מו.], ד) כפ"ל מיט, ה) [דברים יב], ו) [שם יג], ז) [שם יב], ח) [בבבא בתרא נג.];

תורה אור השלם

1. פסילי אלהיהם תשרפון באש לא תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת לך פן תוקש בו כי תועבת יי אלהיך הוא: דברים ז כה

2. אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את אלהיהם על ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן: דברים יב ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומה שעליהן וכו' אין בהן כח לאסרן אבל תלוש שעליהם כתלוש כל"ל ותיבות עבודת כוכבים מיהא הוי נמחק: (ב) בא"ד עובדיהם מיהא לשם עבודת כוכבים עבדי להו ולעבודת כוכבים מיכווני ובתמורה מוקי לה להאי לא תחמוד אבעלי חיים דהוה דומיא דמחוכר: (ג) ר"ה מפני וכו' כשאדם נטעו: (ד) ר"ה תרש"ע וכו' לפניך אחר שאין לנו לדרוש וכו' ונבעות מיהא ממעטינן כל"ל ותיבת מינה נמחק: (ה) תוס' ד"ה אלהיהם וכו' עבודת כוכבים קרו להו ולעבודת כוכבים מיכווני ובתמורה מוקי לה להאי לא תחמוד אבעלי חיים דהוו דומיא דמחוכר עכ"ל והקשה ר"מ כל"ל ותיבת כפ"ב נמחק: (ו) בא"ד ותלוש שעליהם כתלוש של שאר עבודת כוכבים: (ז) בא"ד מה אפי' ר"מ דהא דאינו קרי זבחי מתים היכא דשוטה לחר בגון שהוא רחוק: (ח) ר"ה אמר וכו' תלמיד אחד שבא לבית המדרש לפני חכמי': (ט) ר"ה תנא קמא וכו' בתמורה דאמרינן כל"ל ותות כ' נמחק: (י) בא"ד שנטעו ולכסוף עבדו אסור כדאמרינן לקמן לר' יוסי בר' יהודה וא"ק ממתיר טפי כל"ל ותיבות רבי יוסי הגלילי נמחק:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה ומה שעליהם. שהרים וגבעות שהן קרקע עולם אין בהם כח לאסרן אבל עבודת כוכבים מיהא הוי. כל זה נמחק וג"כ זהו לפי' אחרים ועי' תוס' (עמ"ש רבינו ציו"ל סי' קמה ס"ק ה):

עין משפט נר מצוה

מז א ב מי' פ"ח מהל' עבודת כוכבים הל' ה ג סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סימן קמה סעיף ג: מח ג מי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ב:

רבינו חננאל

כוס זה לעבודת כוכבים לא אסר כלום שאין הקדש לעבודת כוכבים ואני אומר אינה נגובה נהי דלא אתסר נהי מיהא איכא: **מתני'** הנכרים העובדים את ההרים ואת הגבעות הן מותרין ומה שעליהן אסורין שנאמר לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך מה שעליהם אסור. ר' יוסי הגלילי אומר אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם כו'. ואמרינן ר' יוסי הגלילי היינו תנא קמא. ואמר

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com